

ਸੀਬੋ

ਬੂਟਾ ਰਾਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਲਮ ਦਮ ਤੋੜ ਗਈ ਦਾ ਨਾਟਕੀ ਰੂਪਾਂਤਰਣ

ਪਾਤਰ

ਸੀਬੋ
ਸੀਬੋ ਦਾ ਬਾਪੂ
ਜ਼ੈਲਦਾਰ

ਸੀਬੋ

(ਨਾਟਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸੀਬੋ ਚਾਅ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। 'ਤੇ ਫੇਰ ਸੀਸੇ ਵਿਚ ਵੇਖਦੀ ਹੈ। ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਗੀਤ...)

ਗੀਤ : ਹੱਸ ਹੱਸ ਤੋਰਦੇ ਤੂੰ ਡੋਲੀ ਮੇਰੀ ਬਾਬਲਾ ਵੇ,
ਕਿਹੜੀ ਗੱਲੋਂ ਏ ਤੂੰ ਰਿਹਾ ਝੂਰ
ਧਰਤੀ ਤਿਹਾਈ ਜਿਉਂ ਪਸੀਨਾ ਮੰਗੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦਾ
ਮਾਂਗ ਮੇਰੀ ਮੰਗਦੀ ਸੰਧੂਰ

ਸੀਬੋ : ਅੱਜ ਬਾਪੂ ਸ਼ਹਿਰੇ ਧਾਗੇ ਲੈ ਆਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹ ਦਰੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਵਾਂਗੀ। ਇਹ ਦਰੀ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੀ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਆਵਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦਾਜ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਗਏਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਆਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨੇ, ਧੀਰੀ ਨੇ ਵੀ, ਜੀਤੀ ਨੇ ਵੀ, ਕਿਨੀਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਾਜ ਦੀਆਂ ਦਰੀਆਂ ਬੁਣਨ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਨਮੂਨੇ ਲਏ ਸਨ। ਸੀਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਦਰੀ ਬੁਣੀ ਵੀ ਮੈਂ ਸੀ, ਪਰ ਉਹਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਾਫ਼ ਹੀ ਝੂਠ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਦਰੀ ਸੀਰੀ ਨੇ ਬੁਣੀ ਏ...ਹੂੰ ਮੇਹਨਤ ਕੋਈ ਕਰੇ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਬਣ ਜਾਵੇ ਭਲਾ ਇਹ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋਈ ? ਪਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਜੀਉਂਦਾ ਰਹੇ ਮੇਰੀ ਸਹੇਲੀ, ਉਹਦੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਹੋਵੇ, ਉਹਦਾ ਸੁਹਾਗ ਬਣਿਆ ਰਹੇ, ਹੁਣ ਤੇ ਉਹਦੇ ਕੁੱਛੜ ਬਾਲ ਏ, ਗੋਭਲਾ ਜਿਹਾ, ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰਾ ਏ, ਉਹਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਵੇਖਦਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਸੀਬੋ ਮਾਸੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਾ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਦਰੀ ਉਹਨੇ ਸੂਸੂ ਕਰ ਕੇ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਏ, ਉਹ ਉਸਦੀ ਮਾਸੀ ਸੀਬੋ ਨੇ ਹੀ ਬੁਣੀ ਸੀ...ਹਾਂ ਮੈਂ ਬੁਣੀ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਦਰੀ ਨਹੀਂ ਬੁਣਾਂਗੀ, ਸੱਤਾਂ ਰੰਗਾਂ ਵਾਲੀ, ਪਟਵਾਰੀ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕੱਬੀਆ ਪਾਵਾਂਗੀ।

(ਬਾਪੂ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼)

ਬਾਪੂ : ਕਿਸਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਪਈ ਕਰਦੀ ਏਂ ?

ਸੀਬੋ : ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਬਾਪੂ ਜਿਹੜੇ ਧਾਗੇ ਮੈਂ ਕਹੇ ਸੀ ਤੂੰ ਲੈ ਆਇਆ ਏਂ ?

ਬਾਪੂ : ਹਾਂ ਲੈ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਸੀਬੋ : ਫੇਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹ ਦਰੀ ਪੂਰੀ ਕਰਲਾਂਗੀ।

ਬਾਪੂ : ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਲਈਂ (ਰੁੱਕ ਕੇ) ਸੀਬੋ ਅੱਜ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਇਕ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਏ।

ਸੀਬੋ : ਕੀ ਗੱਲ ਬਾਪੂ ?

ਬਾਪੂ : ਤੇਰੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ, ਧੀਏ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਜੀਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਉਹ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕਰਦੀ, ਪਰ ਅੱਜ ਮੈਂ ਕਰਨੀ ਏ...ਸੋਚ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਸੀਬੋ : ਬਾਪੂ ਜੇ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਏ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ। ਮਾਂਗ ਮੇਰੀ ਵੀ ਸੰਪੂਰ ਮੰਗਦੀ ਏ, ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣੋ ਨਹੀਂ ਸੰਗਦੀ।

ਬਾਪੂ : ਚੰਗੀ ਹੀ ਗੱਲ ਏ, ਜੇ ਰੱਬ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਲਾਲ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾੜੀ ਬਣੇਗੀ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਲਈ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਦਾਸ ਦਿਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਸੀਬੋ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸੀਬੋ : ਬਾਪੂ ਕਿਉਂ ਦਿਲ ਹੌਲਾ ਕਰਦਾ ਏਂ ? ਮੈਂ ਭਲਾ ਕਿਥੇ ਜਾਣਾ ਏ ? ਉਂਝ ਬਾਪੂ ਇਕ ਗੱਲ ਏ, ਉਹ ਪਟਵਾਰੀ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਵਾਲੀ ਦਰੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵਾਂਗੀ।

ਬਾਪੂ : ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਉਹ ਤੂੰ ਬੜੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਨਾਲ ਬੁਣੀ ਏ, ਪੂਰੀ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਏ ਪਰ ਤੂੰ ਉਹਨੂੰ ਤਾਣੀ ਤੋਂ ਲਾਹੁੰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਸੀਬੋ : ਬਾਪੂ ਉਹ ਮੁਕਣ 'ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਬਾਪੂ : ਲੈ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਸੋਚਦੀ ਏ, ਕਲਾਕਾਰ ਕਦੀ ਵੀ ਆਪਣੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ। ਜਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਵੇਖਦਾ ਏ ਉਹਨੂੰ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਸਰ ਰਹਿ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਏ' ਉਹ ਫੇਰ ਬੁਰਸ਼ ਫੜ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਸੋਧਦਾ ਹੈ, ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਵੀ ਤਾਂ ਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਏ।

ਸੀਬੋ : ਸੱਚ ਬਾਪੂ ?

ਬਾਪੂ : ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾਏਗੀ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਆਖਣਗੀਆਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰਹ ਨਹੀਂ ਆਈ, ਇਕ ਸੁਗਾਤ ਆਈ ਏ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਆਖਦੇ ਨੇ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੀਬੋ, ਦਰੀਆਂ

ਬੁਣਨ ਵਾਲੀ ਸੀਬੋ, ਜਿਹੜੇ ਨਮੂਨੇ ਪਾਉਂਦੀ ਏ, ਉਸਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਥੇ ਵਿਆਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਆਖਣਗੀਆਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਭਾਬੀ ਕੋਲੋਂ ਨਮੂਨਾ ਬਣਾਉਣਾ ਏ, ਅੱਜ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਜੀਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕਿੰਨੀ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀ। ਦਰੀਆਂ ਬੁਣਨ ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਵੱਡੀ ਕਲਾਕਾਰ ਸੀ।

ਸੀਬੋ : ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਧਾਗੇ ਰੰਗਣੇ ਸਿੱਖੇ ਸੀ। ਪੀਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਤੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਜਦਾ ਹੈ, ਵਿਚ ਕਾਲੀ ਲਕੀਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਫੱਬਦੀ ਹੈ, ਲੈ ਮੈਂ ਗੱਲਾਂ ਲਗ ਗਈ, ਰੋਟੀ ਦੇਣੀ ਭੁੱਲ ਗਈ।

ਬਾਪੂ : (ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ) ਸੀਬੋ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਏ ਤਾਂ ਰੋ ਪੈਂਦੀ ਏ। ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਸੀ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲ। ਮਾਵਾਂ-ਧੀਆਂ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਦਰੀਆਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਹੀ ਬੁਣਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਬੁਣਦੀਆਂ, ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਸੇਠਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਦੇ ਆਉਂਦਾ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਂ ਘਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਦਾ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਦਰੀਆਂ ਬੁਣਨਾ ਸਾਡਾ ਖਾਨਦਾਨੀ ਪੇਸ਼ਾ ਏ। ਸੀਬੋ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਜਿੱਦ ਕਰਕੇ ਇਹ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਏ। ਦਰੀਆਂ ਬੁਣਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਕਾਰੀਗਰ ਬਾਪ ਦੀ ਦਰੀਆਂ ਬੁਣਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਧੀ...ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਸੀਬੋ ਕੋਲੋਂ ਨਮੂਨੇ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦਾਜ ਦੀਆਂ ਦਰੀਆਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਵਿਆਹੀਆਂ ਸੁਹਰੇ ਘਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਪਰ ਸੀਬੋ, ਇਕ ਗਰੀਬ ਬਾਪ ਦੀ ਧੀ, ਆਪਣੇ ਅਰਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਪੰਧ ਲੰਘਾਉਂਦੀ ਗਈ ਪਰ ਰੱਬ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

(ਗੀਤ ਗਣਗਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।)

ਡੱਕ ਨਾ ਬਾਬਲਾ ਸਾਨੂੰ ਸੁੱਚੀਆਂ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਨੂੰ
ਆਇਆ ਮੇਰੀ ਆਸ ਉਤੇ ਬੂਰ
ਜਿਵੇਂ ਸਾਡਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਢਿੱਡ ਰੋਟੀ ਮੰਗਦਾ
ਮਾਂਗ ਮੇਰੀ ਮੰਗਦੀ ਸੰਧੂਰ

*(ਬਾਹਰੋਂ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ... ਮਿਹਰ ਸਿਆਂ
ਘਰੋਂ ਹੀ ਏ ?)*

ਬਾਪੂ : ਆਓ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਜੀ ਲੰਘ ਆਓ...

(ਜੈਲਦਾਰ 45-50 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼।)

ਜੈਲਦਾਰ : ਮਿਹਰ ਸਿਆਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਏ।

ਬਾਪੂ : ਹੁਕਮ ਕਰੋ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਤਕਲੀਫ਼ ਕੀਤੀ ? ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ।

ਜੈਲਦਾਰ : ਮਿਹਰ ਸਿਆਂ ਆਪਣੀ ਗੁੱਡੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਮਿੱਥ ਲਿਆ ਏ, ਪਰਸੋਂ ਬਰਾਤ ਆਉਣੀ ਏ।

ਬਾਪੂ : ਏਨੀ ਛੇਤੀ ?

ਜੈਲਦਾਰ : ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਹਣਾ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਇਆ ਏ। ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਉਹਨੇ ਵਾਪਸ ਚਲਿਆ ਜਾਣਾ ਏ, ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਟਿਕਟ ਵੀ ਉਹਦੇ ਅਗਲੇ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਦੀ ਏ।

ਬਾਪੂ : ਚਲੋ ਇਹ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਏ, ਕੁੜੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਆਹੀ ਗਈ, ਦਸੇ ਮੇਰੇ ਗੋਚਰੇ ਕੀ ਕੰਮ ਏ ?

ਜੈਲਦਾਰ : ਜਿਹੜਾ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਗੋਚਰੇ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਗੁੱਡੀ ਦੀ ਮਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਏ ਕਿ ਗੁੱਡੀ ਦੇ ਦਾਜ ਵਿਚ ਜੋ ਦਰੀ ਦੇਣੀ ਏ ਉਹ ਸੀਬੋ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਬੁਣੀ ਹੋਵੇ।

ਬਾਪੂ : ਪਰ...

ਜੈਲਦਾਰ : ਪਰ ਪੁਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮਿਹਰ ਸਿਆਂ। ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਏ ਕੁੜੀ ਦੇ ਸੁਹਰੇ ਘਰ ਉਹਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀ ਏ ਕਿ ਉਹ ਦਾਜ ਕੀ-ਕੀ ਲਿਆਈ ਏ ? ਗਹਿਣੇ ਤੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਬੱਝੀ ਹੁੰਦੀ ਏ, ਪਰ ਕੁੜੀ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਤਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦੀ ਏ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚਾਦਰਾਂ, ਸਿਰਹਾਣੇ ਦੇ ਗਿਲਾਫ਼, ਦਰੀਆਂ ਲਿਆਈ ਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਢਾਈ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਏ, ਤੇ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸੀਬੋ ਦਾ ਤਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਬਾਪੂ : ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਜੈਲਦਾਰ ਜੀ, ਪਰ ਸੀਬੋ ਹੁਣ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਏ ਕਿ ਉਹਨੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਾਜ ਦੀਆਂ ਦਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬੁਣਨੀਆਂ।

ਜੈਲਦਾਰ : ਕਿਉਂ ਕੋਈ ਖਾਸ ਗੱਲ ਏ ?

ਬਾਪੂ : ਜੈਲਦਾਰ ਜੀ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਜੋ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਮਾਮੂਲੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਉਹ ਅਸਰ ਬੜਾ ਡੂੰਘਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਨੇ।

ਜੈਲਦਾਰ : ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ।

ਬਾਪੂ : ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਉੱਚੀ ਬੱਤੀ ਵਾਲੇ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁੜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦਰੀਆਂ ਕੁੜੀ ਦੇ

ਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਹ ਬੁਣੀਆਂ ਸੀਬੋ ਨੇ ਸਨ ਪਰ ਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਘਰ ਦੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਰੀਆਂ ਪ੍ਰਹੁਣਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈਆਂ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕੁੜੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਕਰੀ ਜਾਏ, ਚੱਲ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਉਹਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਦੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੀ ਦਰੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੁੜੀ ਨਹੀਂ ਬੁਣ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਸੀਬੋ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਠੇਸ ਲੱਗੀ। ਘਰ ਆਣ ਕੇ ਉਹ ਬੜਾ ਰੋਈ। ਉਹਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਬਸ ਦਿਲ ਨੂੰ ਲਾ ਲਈ। ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਵੀ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਕੋਈ ਦਰੀ ਨਾ ਬੁਣੀ। ਮਸਾਂ-ਮਸਾਂ ਉਹਨੂੰ ਮਨਾਇਆ, ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਜੱਗ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਏ, ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਏ। ਉਹ ਬਜ਼ਾਰ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਦਰੀਆਂ ਬੁਣਦੀ ਏ, ਪਰ ਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬੁਣਦੀ। ਤੁਸੀਂ ਦੱਸਦੇ ਹੋ ਕਿ ਬਰਾਤ ਪਰਸੋਂ ਆਉਣੀ ਏ, ਭਲਾ ਪਰਸੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੁਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਏ ?

ਜੈਲਦਾਰ : ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਪਈ ?

ਬਾਪੂ : ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਨਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਹੀ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਚਲਦਾ ਏ। ਇਕ ਤਿਆਰ ਏ, ਉਹ ਸੀਬੋ ਨੇ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ।

ਜੈਲਦਾਰ : ਕਿਉਂ ?

ਬਾਪੂ : ਉਹ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਬੁਣੀ ਹੋਈ ਏ।

ਜੈਲਦਾਰ : ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਹੋਰ ਬੁਣ ਲਏਗੀ। ਉਹਦੇ ਲਈ ਤਾਂ ਇਹ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦੀ ਖੇਡ ਏ।

ਬਾਪੂ : ਨਹੀਂ, ਜੈਲਦਾਰ ਜੀ, ਉਹ ਦਰੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਾਂਗਾ। ਕੁੜੀ ਨੇ ਹਰ ਇਕ ਤੰਦ ਨਾਲ ਅਰਮਾਨ, ਆਪਣੇ ਸਪਨੇ, ਆਪਣੀਆਂ ਤਾਂਘਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਬੁਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ।

ਜੈਲਦਾਰ : ਮਿਹਰ ਸਿਆਂ ਇਹ ਐਵੇਂ ਭਾਵੁਕ ਗੱਲਾਂ ਨੇ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਆ ਪਈ ਏ।

ਬਾਪੂ : ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣਾ ਏ, ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਲਿਆਉਣੀਆਂ ਨੇ, ਇਕ ਚੰਗੀ ਜਿਹੀ ਦਰੀ ਲੈ ਆਉਣੀ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਹਰ ਪਸੰਦ, ਹਰ ਕੀਮਤ ਦੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਏ।

ਜੈਲਦਾਰ : ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਏ ਪਰ ਗੁੱਡੀ ਦੀ ਬੀਬੀ ਜਿੱਦ ਕਰਦੀ ਏ ਕਿ ਗੁੱਡੀ ਨੂੰ ਦਰੀ ਦੇਣੀ ਏ ਤਾਂ ਸੀਬੋ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਬੁਣੀ ਹੋਈ ਦੇਣੀ ਏ।

ਬਾਪੂ : ਮੈਂ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਦੇਖਾਂਗਾ।

ਜ਼ੈਲਦਾਰ : ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ ਏ। ਮੈਂ ਚਲਦਾ ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ
ਬੜੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ। ਮੁੰਡਾ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਇਆ ਏ, ਬਰਾਤ
ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਦਾ ਇੰਤਜਾਮ ਵੀ ਕਰਨਾ ਹੋਇਆ।

ਬਾਪੂ : ਹਾਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

*(ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੀਬੋ ਜਿਹਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ
ਲਈਆਂ ਸਨ, ਬਾਹਰੋਂ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।)*

ਸੀਬੋ : ਬਾਪੂ ਉਹ ਦਰੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ।

ਬਾਪੂ : ਧੀਏ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਸੀਬੋ : ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਧਾਗੇ ਲਿਆ ਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪਵੇ,
ਮੈਂ ਹੋਰ ਬੁਣ ਦੇਵਾਂਗੀ।

ਬਾਪੂ : ਕਿਥੋਂ ਬੁਣ ਦੇਵੇਂਗੀ ? ਪੰਜ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਥੇ ਘੱਟ ਟਾਈਮ
ਲੱਗੇਗਾ ? ਨਾਲੇ ਧਾਗੇ ਕਿਹੜਾ ਤਿਆਰ ਪਏ ਨੇ।

ਸੀਬੋ : ਬਾਪੂ ਇਹ ਦਰੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ, ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ।

(ਕਹਿੰਦੀ-ਕਹਿੰਦੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।)

ਬਾਪੂ : ਸੀਬੋ, ਸੀਬੋ, ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੁਣ।

ਮੈਂ ਲੱਖ ਚਾਹੁਣ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਨੂੰ ਨਾਂਹ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ।
ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਦੇ ਅਹਿਸਾਨ ਹੀ ਬੜੇ ਸਨ। ਸੀਬੋ ਦੀ
ਮਾਂ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਵੇਲੇ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਨੇ ਹੀ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਧੇਲੇ ਨਾਲ
ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੀਬੋ ਦੀ ਚਾਅ ਨਾਲ ਬੁਣੀ ਹੋਈ
ਦਰੀ ਜ਼ੈਲਦਾਰ ਦੀ ਧੀ ਦੇ ਦਾਜ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਸ
ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਬੋ ਨੇ ਕੋਈ ਦਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਉਹਦੀ ਕਲਾ ਦਮ ਤੋੜ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਖਾਲੀ ਤਾਣੀ ਵੱਲ ਉਹ
ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਵੇਖਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਏ।

(ਇਕਦਮ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਬੋਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।)

ਸੀਬੋ : (ਪਿਛੋ ਅਵਾਜ਼) ਨਹੀਂ, ਇਹ ਦਰੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ। ਮੈਂ ਮਰ
ਜਾਵਾਂਗੀ, ਪਰ ਇਹ ਦਰੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗੀ।

(ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਉਹ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।)

ਬਾਪੂ ਮੈਂ ਹੱਥ ਜੋੜਦੀ ਹਾਂ, ਇਹ ਦਰੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਵੀਂ...

(ਇਕ ਮੁੰਦਰਾ ਵਿਚ ਦੋਨੋਂ ਰੁੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।)

(ਸਮਾਪਤ)

ਕਮੈਂਟਰੀ : ਮੇਰੇ ਲੋਕ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ

ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾ ਸੋਚੀਏ ਤਾਂ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਸੋਚੀਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੁੜੀ ਜਿਸਦੇ ਸਪਨੇ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਹੋ ਗਏ, ਇਸ ਦਾ ਕਸੂਰਵਾਰ ਕੌਣ ਏ ? ਜ਼ੈਲਦਾਰ ? ਜਿਸਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਕੀਤਾ। ਸੀਬੋ ਦਾ ਬਾਪੂ ਜੋ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਦਾ ਮਾਰਿਆ...ਸਗੋਂ ਇਹ ਦੇਣ ਨਾਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਜ ਬਦਲਣਾ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡਾ ਫਿਕਰ ਹੈ।

ਇਕ ਕੁੜੀ ਤਿੰਨ ਮਰਦ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਦਲਾਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਤੋਲੀਏ ਦਾ ਨਾਟਕੀ ਰੂਪਾਂਤਰਣ

ਪਾਤਰ

ਕਥਾਕਾਰ

ਅੰਚਲਾ

ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ

ਮਾਸਟਰ ਦਿਲਗੀਰ

